

2.5 Μυκηναϊκός κόσμος

πού αναπτύχθηκε;

Στην ηπειρωτική Ελλάδα

πότε αναπτύχθηκε;

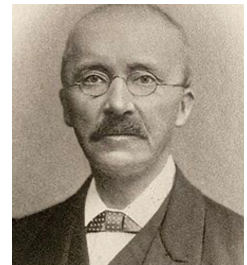
Κατά την ύστερη Εποχή του Χαλκού (1600-1100 π.Χ.)

πώς ονομάστηκε από τους αρχαιολόγους;

Μυκηναϊκός από τις Μυκήνες

ποιος αρχαιολόγος ανέσκαψε τις Μυκήνες;

Ο Ερρίκος Σλήμαν

πώς διαιρείται η Μυκηναϊκή εποχή και

Τι χαρακτηριστικά φέρει;

A. Περίοδος Βασιλικών Τάφων (1600-1450 π.Χ.)

πλούσιοι βασιλικοί τάφοι στην ακρόπολη των Μυκηνών
απουσία ανακτόρων πριν το 1400 π.Χ.

1400 π.Χ.: ταυτόχρονη ανέγερση Ανακτόρων

στις Μυκήνες, την Τίρυνθα,
την Πύλο και τη Θήβα.

Β. Περίοδος Ανακτορικής φάσης (1450–1200 π.Χ.)

Χωρισμός Μυκηναϊκού κόσμου σε επικράτειες
(περιοχές εξουσίας)

Κέντρο εξουσίας η **Πελοπόννησος** και το **Άργος**
Ανάκτορα ως **πολυδύναμα διοικητικά κέντρα** στην
κορυφή **οχυρωμένων ακροπόλεων** των επικρατειών

Γ. Περίοδος παρακμής (1200–1100 π.Χ.)

τα ανάκτορα καταστρέφονται ή παρακμάζουν.

Μυκηναϊκή κοινωνία και διοίκηση:

<http://photodentro.edu.gr/v/item/video/8522/517>

Μυκηναϊκή Ακρόπολη Μυκηνών 3D:

<https://www.youtube.com/watch?v=j6TVQ9vacRI>

Μαθήματα αρχαιολογίας, Μυκήνες:

https://youtu.be/_OGD8zGz5xY

Άνθρωποι πίσω από την ανασκαφή. Μυκήνες Τίρυνθα Μιδέα:

<https://youtu.be/37s-faZenE4>

Μυκήνες & Μυκηναϊκές Ακροπόλεις: <https://youtu.be/7c1Ufx6spO8>

Περιήγηση στις Μυκήνες: <https://www.youtube.com/watch?v=4bcG9NIksgQ>

Ανάκτορο Παύλου: <https://www.youtube.com/watch?v=7tfEhfX1EBo>

ποιοι είναι οι φορείς του Μυκηναϊκού πολιτισμού;
θεωρείται ο πρώτος ελληνικός πολιτισμός

Έχει επιρροές από άλλους πολιτισμούς;
Στενοί Δεσμοί με Μινωίτες από τον 17ο αιώνα π.Χ

Διάχυση πολιτισμού → ευεργετική ώθηση Μυκηναίων

cultural adaptation : υιοθέτηση δομικών στοιχείων και προσαρμογή τους στις ανάγκες και τα χαρακτηριστικά της νέας πολιτισμικής ομάδας

Ο ΜΙΝΩΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΕΠΗΡΕΑΖΕΙ ΤΟΥΣ ΜΥΚΗΝΑΙΟΥΣ

Μετά τη χοργή ανοδική πορεία περί το 1550, οι Μυκήνες είναι, πολιτικά και καλλιτεχνικά, ένα κέντρο πλούσιο και με επιρροή και η δύναμή τους θα βαίνει αυξανόμενη, σε αντίστροφη αναλογία με την παρακμή της Κρήτης. Οι σχέσεις με το νησί, εμπορικές στην αρχή, πρέπει κάποια στιγμή να εκτράπηκαν σε λεηλασίες, γιατί οι Μυκηναίοι δελεάστηκαν από τη λάμψη του κρητικού πολιτισμού. Το αποτέλεσμα ήταν μια γενικευμένη αφομοίωση του μινωικού πολιτισμού από τους Μυκηναίους, ένας εκμινωισμός που περιλαμβάνει τόσο πτυχές υλικές και εξωτερικές, με μινωικά αντικείμενα και διακοσμητικές τεχνικές που δημιουργήθηκαν σε μυκηναϊκό έδαφος, όσο και οργανωτικές, μεταξύ των οποίων πρέπει να συγκαταλεχθεί η υιοθέτηση της μινωικής γραφής για τα ελληνικά.

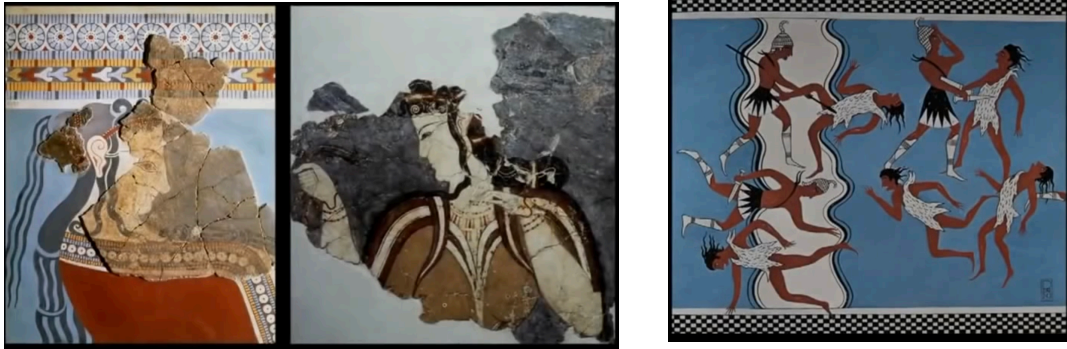
Martin S. Ruiperez – José L. Melena,
Οι Μυκηναίοι Έλληνες, Μετ. Μελ. Παναγιωτίδου (Καρδαμίτσα), σ. 17

ποια Μινωικά στοιχεία δανείζονται οι Μυκηναίοι;

Τεχνολογικά επιτεύγματα

Μορφές τέχνης

Γραφή

Σε τι πρωτοτυπούν οι Μυκηναίοι;

Μνημειακή αρχιτεκτονική

(αρχιτεκτονική που επιβάλλεται από το μέγεθός της)

π.χ. **κυκλώπειες οχυρώσεις** των ακροπόλεων

π.χ. **θολωτοί τάφοι**

Τι χαρακτηριστικά είχε η Μυκηναϊκή οικονομία;

Βάση οικονομίας: η γεωργία και

η κτηνοτροφία

Ανακτορικοί βιοτεχνικοί κλάδοι: η ελεφαντουργία,

η λιθοτεχνία,

η μεταλλουργία

μέσα 15ου αι. π.Χ.: ανάπτυξη ναυτιλίας και εμπορίου

ποιοι παράγοντες βοηθούν τους Μυκηναίους στην ανάπτυξη της ναυτιλίας και του εμπορίου;

μέσα 15ου αι. π.Χ.: κατάκτηση Κνωσού,

θαλάσσια εξάπλωση μέσω πολέμου,

έλεγχος Μεσογείου, **θαλασσοκρατία**

πώς καταλαβαίνουμε ότι γίνονταν πόλεμοι για την κυριαρχία των
θαλάσσιων εμπορικών δρόμων;

Ο Τρωικός πόλεμος

απηχεί υπερπόντιες πολεμικές επιχειρήσεις της εποχής

τροφή για σκέψη: «Για ένα πουκάμισο αδειανό, για μιαν Ελένη;»
Σεφέρης

Αρχαία Χετταίων: Αχιτιάβα (Αχαιοί) υπολογίσιμη
ναυτική δύναμη

Τι κοινά στοιχεία μοιράζονταν τα ελληνικά φύλα
της Μυκηναϊκής επικράτειας;

Μπορούμε να μιλήσουμε για κοινό πολιτισμό;

κοινή γλώσσα:

τα αρχαιότερα ελληνικά κείμενα σε γραμμική Β

κοινή θρησκεία και

κοινές μεταθανάτιες δοξασίες

(κοινά έθιμα και πρακτικές ταφής)

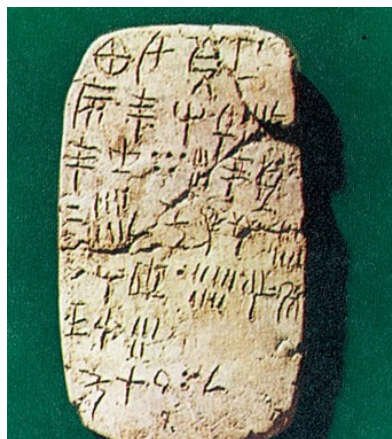
όμοια κοινωνικοπολιτική οργάνωση

όμοιοι θεσμοί

συνεχείς επαφές και συναλλαγές

=> Δημιουργία ενός ενιαίου πολιτισμού

Ο πολιτισμός της μυκηναϊκής κοινής

Ποια ήταν η κοινωνικοπολιτική διάταξη
της Μυκηναϊκής κοινωνίας;

Αυστηρά ιεραρχημένη πυραμίδα:

Άναξ : κατοικεί στο **ανάκτορο**,
(το κέντρο εξουσίας)

Αυλικοί

Ιερατείο

Δήμοι: πολυάριθμοι κάτοικοι κάθε περιοχής
οργανωμένοι σε χωριά,
γύρω από το διοικητικό κέντρο
γεωργοί, κτηνοτρόφοι, τεχνίτες

Δούλοι

Από πού μαθαίνουμε για την κοινωνικοπολιτική ιεραρχία;

Πηγή: **Πινακίδες γραμμικής Β**

Τοιχογραφίες

Τι χαρακτηριστικά είχε η θαλασσοκρατορία των Μυκηναίων;

Η ΜΥΚΗΝΑΪΚΗ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Ο ΕΞΩ ΚΟΣΜΟΣ

Η μυκηναϊκή Ελλάδα, η οποία δημιουργήθηκε κυρίως με ανοίγματα προς το εξωτερικό, δεν ίδρυσε αυτοκρατορία. Άσκησε ισχυρή επιρροή, άμεση ή έμμεση, από τη Σαρδηνία έως τον Ορόντη, από τη Μακεδονία ως τον Νείλο, αλλά δεν άσκησε ποτέ πολιτική ηγεμονία. Αφού άντλησε από την Κρήτη, από την Εχχύς Ανατολή, ακόμη και από την Ευρώπη, τους παράγοντες της βαθιάς πολιτιστικής μεταβολής και αφού τους αφομοίωσε, η ηπειρωτική Ελλάδα παρέμεινε σχετικά ανεπηρέαστη από τις ξένες πολιτιστικές επιδράσεις, ενώ παράλληλα οι οικονομικές επαφές με το εξωτερικό είχαν ζωτική σημασία για την ανάπτυξη και τη λειτουργία των ανακτορικών κέντρων. Και όταν οι επαφές αυτές διαταράχτηκαν ή διακόπηκαν, τότε το ανακτορικό σύστημα κατέρρευσε.

René Treuil, Οι πολιτισμοί του Αιγαίου, μετ. Όλγας Πολυχρονοπούλου
(Καρδαμίτσα), σ. 471

Μυκηναϊκή Θαλασσοκρατία
Ίδρυση **αποικιών** (Κύπρος)
εμπορικών σταθμών
στο Αιγαίο
στα Μ.Ασιατικά παράλια
Αναζήτηση **πρώτων υλών** και
Αναζήτηση **αγορών** στην
Εχδύς Ανατολή,
Ν. Ιταλία, Σικελιά,
Ισπανία,
Κεντρική και Β. Ευρώπη
Επαφές με Χετταίους

Πότε παρουσιάστηκαν σημεία παρακμής; Ποια ήταν;

Περίπου το 1200 π.Χ.:

Αιφνίδια **κάμψη** μυκηναϊκής **ισχύος**.

Καταστροφή **ανακτόρων**

καταστροφή **ακροπόλεων**

καταστροφή **οικισμών**

Εξαφάνιση **Γραμμικής Β**

(κατάρρευση ανακτορικού συστήματος)

Ποιες ήταν οι αιτίες της καταστροφής των Μυκηναϊκών κέντρων

και της πτώσης του Μυκηναϊκού πολιτισμού;

Μετακίνηση νέων ελληνικών φύλων

(**κάθοδος των Δωριέων**),

Εσωτερικές αναταραχές

Πτώση του κράτους των **Χετταίων**

→ αναστάτωση στην Α. Μεσόγειο και

κατάρρευση των εμπορικών δικτύων

Επιθέσεις των «**λαών της θάλασσας**» εναντίον της Αιγύπτου.

Ποια ήταν η συνέπεια των παραπάνω συνθηκών;

Πτώση μυκηναϊκού **εμπορίου**

Οικονομική κρίση

Σταδιακή **παρακμή** των μυκηναϊκών **ανακτόρων**

==> **Πτώση Μυκηναϊκού πολιτισμού**

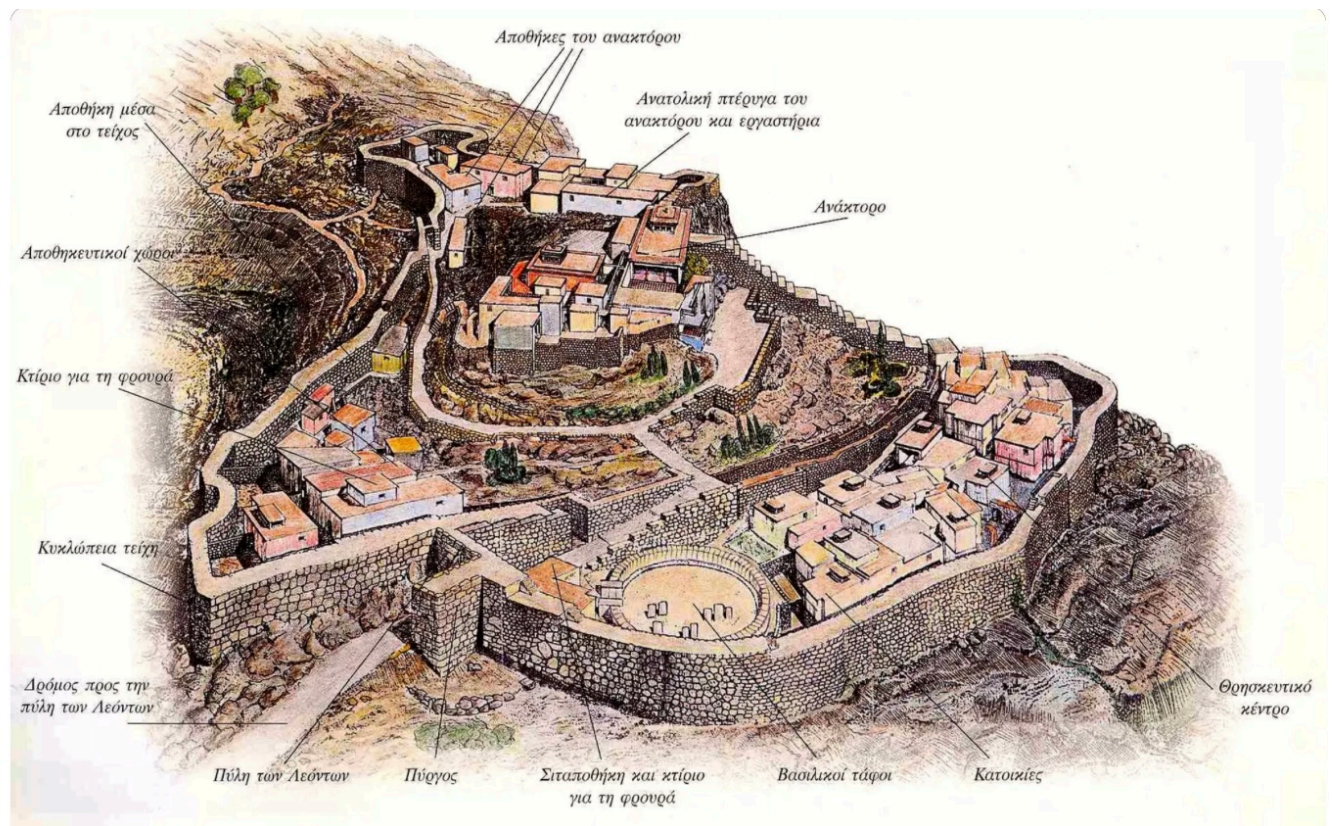
Καταρρέει και εξαφανίζεται ο Μυκηναϊκός πολιτισμός;

χάνει σταδιακά την ισχύ του

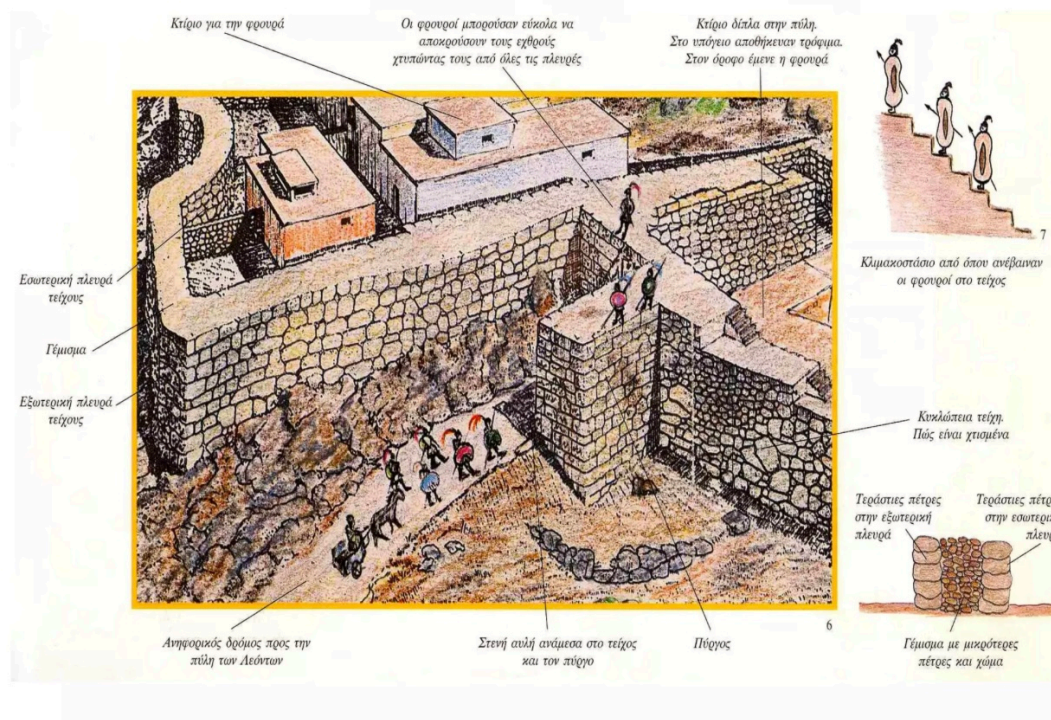
δεν καταρρέει τελειωτικά

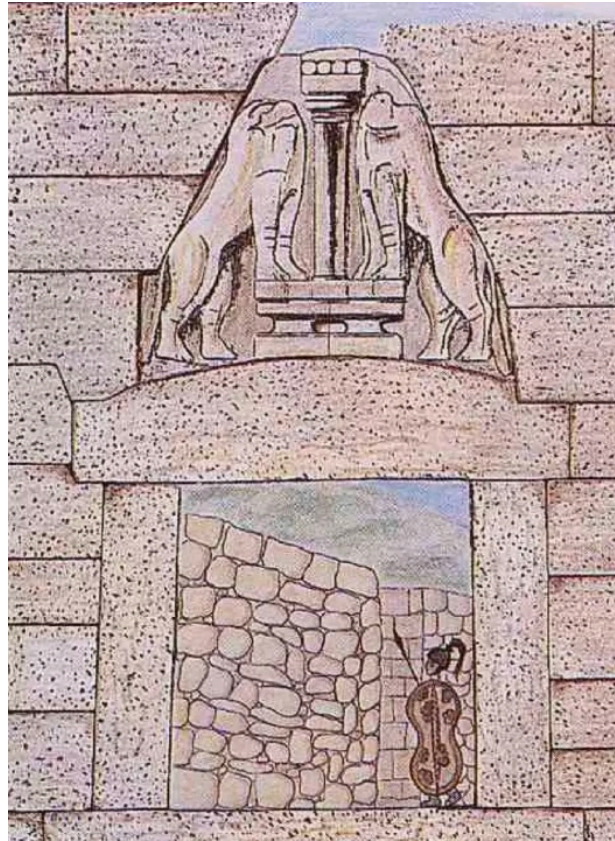
στοιχεία του επιβιώνουν και

μεταλαμπαδεύονται στην επόμενη φάση του ελληνικού
πολιτισμού

Κυκλώπειες οχυρώσεις ακροπόλεων

Η πτώση του Μυκηναϊκού κόσμου

«Τίθεται το ερώτημα ποιος κατέστρεψε τα μυκηναϊκά ανάκτορα. Η απάντηση δεν είναι ενιαία, αφού οι καταστροφές δεν είναι σύγχρονες μεταξύ τους.

Οι θεωρίες οι οποίες αποπειρώνται να εξηγήσουν το τέλος της μυκηναϊκής εποχής είναι ποικίλες και μπορούν να συνοψιστούν σε τρεις μεγάλες τάσεις. Η πρώτη υποστηρίζει ότι παρενέβη ένας εξωτερικός παράγοντας και πιο συγκεκριμένα ένα μεταναστευτικό ρεύμα που επιδέχεται δύο ερμηνείες: είτε επρόκειτο για τους Δωριείς είτε για τους αποκαλούμενους «ησούς της θάλασσας». Η δεύτερη τάση δίνει το προβάδισμα στους φυσικούς παράγοντες, σε σεισμούς ή σε αλληλαγές των κλιματολογικών συνθηκών. Και η τρίτη επιχείρησε να εξηγήσει το τέλος του μυκηναϊκού πολιτισμού με βάση τις αντιθέσεις της οικονομικής και κοινωνικής δομής, αποδίδοντας στις εσωτερικές συγκρούσεις τον ρόλο του διασπαστικού παράγοντα.

MARTIN S. RUIRÉREZ-JOSÉ L. MELEVA, *Οι Μυκηναίοι Έλληνες*. Μετ. Μελίνα Παναγιωτίδου, Αθήνα, 1996. σ. 214-216.

2.5 ΜΥΚΗΝΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Φύλλο εργασίας

1. Πότε και πού αναπτύσσεται ο πρώτος ελληνικός πολιτισμός;
 2. Πού οφείλεται η ονομασία του του μυκηναϊκού πολιτισμού;
 3. Ποια ήταν η ιστορική εξέλιξη του μυκηναϊκού πολιτισμού;
 - A) Τι γνωρίζεις για την περίοδο των βασιλικών τάφων;
 - B) Τι γνωρίζεις για την Ανακτορική φάση;
 - Γ) Τι γνωρίζεις για την εποχή της παρακμής του μυκηναϊκού πολιτισμού;
 4. Τι γνωρίζεις για τα Ανακτορικά συγκροτήματα;
 5. Ποιες επιδράσεις δέχτηκε ο μυκηναϊκός πολιτισμός;
 6. Σε ποια στοιχεία διακρίθηκε ο μυκηναϊκός πολιτισμός;
 7. Πού στηριζόταν η μυκηναϊκή οικονομία;
 8. Ποια ήταν τα κοινά στοιχεία των ελληνικών φύλων της περιόδου αυτής;
 9. Πώς ήταν διαμορφωμένη η μυκηναϊκή κοινωνία;
 10. Τι γνωρίζεις για τη μυκηναϊκή γραφή;
 11. Ποια ήταν η ιδιαίτερη σημασία για τους Έλληνες της αποκρυπτογράφησης της μυκηναϊκής γραφής;
 12. Ποιοι ήταν οι λόχοι της κατάρρευσης του μυκηναϊκού κόσμου;
 13. Ποια ήταν η ιεράρχηση της μυκηναϊκής κοινωνίας σύμφωνα με το παράθεμα; Συμπληρώστε την κοινωνική πυραμίδα με όλες τις κοινωνικές ομάδες που γνωρίζετε. Τι αρμοδιότητες είχε η κάθε ομάδα;
- «Και, τελευταίο, αλλά όχι λιγότερο σημαντικό, οι πινακίδες αναφέρουν τον όρο *damos*, δηλαδή τον "δήμο", που φαίνεται να εκλαμβάνεται ως ενιαία νομική υπόσταση. Η εμφάνιση, τόσο πρώιμα, του "λαού", με την έννοια της συνταχμένης μονάδας προκαλεί μεγάλη έκπληξη. Έρχο του θα ήταν οπωσδήποτε η παραγωγή αγροτικών προϊόντων. Αλλά και η επεξεργασία του μαλλιού, η λειτουργία μικρών μονάδων υφαντουργίας, μεταλλουργίας, κεραμικών φούρνων και διάφορες αχχαρείς που θα εκτελούνταν για λογαριασμό του ανακτόρου. Ο *damos* πληρώνει φόρους, που καταγράφονται λεπτομερώς από αρμόδιους υπαλλήλους, και χρησιμοποιεί ορισμένες χαίρες κατά τη βούλησή του.»

Μίνωες και Μυκηναίοι:

<https://youtu.be/OX6q0FdbS90?si=VnIqdLQ51X9DXm62>

Μυκηναίοι

[https://www.youtube.com/watch?](https://www.youtube.com/watch?v=pq42a1014c0&list=RDCMUCZzqG2zfeRKMojWdwk1FTvQ&index=9)

[v=pq42a1014c0&list=RDCMUCZzqG2zfeRKMojWdwk1FTvQ&index=9](https://www.youtube.com/watch?v=pq42a1014c0&list=RDCMUCZzqG2zfeRKMojWdwk1FTvQ&index=9)

Ταφική αρχιτεκτονικήλο

<http://photodentro.edu.gr/v/item/video/8522/525>

Αχιχιάβα:

[https://www.youtube.com/watch?](https://www.youtube.com/watch?v=IRI-ueMCuqU&list=RDCMUCZzqG2zfeRKMojWdwk1FTvQ&index=2)

Η πτώση του Μυκηναϊκού πολιτισμού

[https://www.youtube.com/watch?v=IRI-](https://www.youtube.com/watch?v=IRI-ueMCuqU&list=RDCMUCZzqG2zfeRKMojWdwk1FTvQ&index=2)

[ueMCuqU&list=RDCMUCZzqG2zfeRKMojWdwk1FTvQ&index=2](https://www.youtube.com/watch?v=IRI-ueMCuqU&list=RDCMUCZzqG2zfeRKMojWdwk1FTvQ&index=2)

Who were the sea people;

<https://youtu.be/q9jqwLYeVtk?si=HAdZQnPrfIOhPhey>

Who were the Sea Peoples? (Ancient Mediterranean and Bronze Age Collapse)

[https://www.youtube.com/watch?](https://www.youtube.com/watch?v=7pbRMmuaOOw&list=RDCMUCZzqG2zfeRKMojWdwk1FTvQ&start_radio=1&rv=7pbRMmuaOOw&t=0)

[v=7pbRMmuaOOw&list=RDCMUCZzqG2zfeRKMojWdwk1FTvQ&start_radio=1&rv=7pbRMmuaOOw&t=0](https://www.youtube.com/watch?v=7pbRMmuaOOw&list=RDCMUCZzqG2zfeRKMojWdwk1FTvQ&start_radio=1&rv=7pbRMmuaOOw&t=0)

Πώς επιβίωσαν οι Φοίνικες; : [https://www.youtube.com/watch?](https://www.youtube.com/watch?v=TAZjzIRw8M4&list=RDCMUCZzqG2zfeRKMojWdwk1FTvQ&index=18)

[v=TAZjzIRw8M4&list=RDCMUCZzqG2zfeRKMojWdwk1FTvQ&index=18](https://www.youtube.com/watch?v=TAZjzIRw8M4&list=RDCMUCZzqG2zfeRKMojWdwk1FTvQ&index=18)

Ancient Greece in the Bronze Age (Minoans, Mycenaean Greeks and more!)

[https://www.youtube.com/watch?](https://www.youtube.com/watch?v=2RZC_r6ASnw&list=PLUx8354UG5yzU3i8HaDuvUjMuA3wDT0-6)

[v=2RZC_r6ASnw&list=PLUx8354UG5yzU3i8HaDuvUjMuA3wDT0-6](https://www.youtube.com/watch?v=2RZC_r6ASnw&list=PLUx8354UG5yzU3i8HaDuvUjMuA3wDT0-6)

A Long and Difficult Journey, or The Odyssey: Crash Course Literature 201

<https://youtu.be/MS4jk5kavy4?si=g5hoOVr-jKBteweo>

Ποιοί ήταν οι Φιλισταίοι (Peletes);

[https://www.biblicalarchaeology.org/daily/people-cultures-in-the-bible/who-were-](https://www.biblicalarchaeology.org/daily/people-cultures-in-the-bible/who-were-philistines-where-did-they-come-from/)

[philistines-where-did-they-come-from/](https://www.biblicalarchaeology.org/daily/people-cultures-in-the-bible/who-were-philistines-where-did-they-come-from/)
<https://www.youtube.com/watch?v=ZjkYa3sfeho>

Η κοινωνική οργάνωση των Μυκηναίων

<https://www.worldhistory.org/trans/el/1-19910/>

Η Μυκηναϊκή τέχνη : <https://www.worldhistory.org/trans/el/1-16297/>

Κουίζ : [https://content.e-me.edu.gr/wp-admin/admin-ajax.php?](https://content.e-me.edu.gr/wp-admin/admin-ajax.php?action=h5p_embed&id=686300)

[action=h5p_embed&id=686300](https://content.e-me.edu.gr/wp-admin/admin-ajax.php?action=h5p_embed&id=686300)

- Μυκηναϊκή κοινωνία και διοίκηση: [εκπαιδευτικό βίντεο](#) από το Φωτόδεντρο.
- Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο: [συλλογή μυκηναϊκών αρχαιοτήτων](#).